မာတိကာ

-	အမှာစာ	၁
-	နန်းမှုနန်းရာဘိသိက်မင်္ဂလာစာနိဒါန်း	၅
၁။	အတွင်းဝန် ဗလရာဇကျော်ထင်	
	မုဒ္ဓါဘိသိက်မော်ကွန်း	၂၆
၂။	လက်ဝဲနော်ရထာ၏	
	မုဒ္ဓါဘိသိက်မော်ကွန်း	၄၅
၃။	လက်ဝဲနော်ရထာ၏	
	ဗဒုံမင်း၊ မုဒ္ဓါဘိသိက်ခံ အခမ်းအနား	
	(က) ပထမဘိသေကသဘင် (၁၁၄၅ ခု)	၁၂၃
	(ခ) ဒုတိယဘိသေကသဘင် (၁၁၄၆ ခု)	၁၈၃
၄။	မောင်းထောင်ဆရာကြီး မဟာဓမ္မသင်္ကြန်၏	
	မုဒ္ဓါဘိသေကဒီပနီ (ခေါ်)	
	ဘကြီးတော်ဘုရား ဘိသိက်ခံစာတမ်း	၂၂၆
-	မုဒ္ဓါဘိသိက်ခံယူပုံ ပုရပိုက်ထွက်ပုံများ	၃၂၇
	(ဓာတ်ပုံနှင့် ဆွဲပုံများ)	
-	ဝေါဟာရများ အညွှန်း	၃၅၀
-	စာပေဝါသနာရှင်၊ စေတနာရှင်တို့ထံ မေတ္တာရပ်ခံချက်	၃၇၁

အမှာစာ

ကုန်းဘောင်ခေတ် ဘုရင်များ မင်းအဖြစ်ကို ခံယူသည့် မုဒ္ဓါဘိသိက်ခံအခမ်းအနား

နန်းမှုနန်းရာဆိုင်ရာ ဘိသိက်အမျိုးမျိုးရှိသည့်အနက် မင်းအဖြစ်ခံယူသည့် ဘိသိက်ကို ကုန်းဘောင်ခေတ် ဗဒုံမင်း (ဘိုးတော်ဘုရား)မတိုင်မီက ရာဇဘိသိက်ဟူ၍သာ ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ပါသည်။ မင်းအဖြစ်ခံယူသည့် ဘိသိက်ကို မုဒ္ဓါဘိသိက်ဟု ကမ္ဘည်းတင်မှုကို ဗဒုံမင်းက စတင်ခြင်းဟု ဆိုရပါမည်။ အထူးသဖြင့် မင်းအဖြစ် ခံယူရာတွင် မင်းနှင့်ပြည်သူ အပြန်အလှန် ကတိပြုကြသည့် ပဋိညာဉ်ခံယူမှုပြုပြီး သစ္စာပြုမှုအား ဦးစားပေး၍ ဘိသိက်ခံယူမှု ပြုခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဤအချက်ကြောင့်ပင် ရာဇဘိသိက်ဟူသော ဝေါဟာရတွင် မုဒ္ဓါဘိသိက်ဟူ၍ ကမ္ဘည်းတင်လိုက်ခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဗဒုံမင်းနောက်ပိုင်း ထီးနန်းစိုးစံသည့် ကုန်းဘောင်ဘုရင်များသည် မင်းအဖြစ်ကို ခံယူရာတွင် မုဒ္ဓါဘိသိက်ဖြင့်သာ အခမ်းအနားကို ဆင်ယင်ကျင်းပခဲ့ကြပါသည်။

ဗဒုံမင်း လက်ထက်တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ မဇ္ဈိမဒေသသို့ ပညာရှိပုဏ္ဏားမဟာ ပုဏ္ဏားတို့ကို စေလွှတ်၍ သက္ကတဘာသာ ပါဠိဘာသာတို့ဖြင့် ရေးသားပြုစုထားသည့် ကျမ်းဂန်စာပေတို့ကို ရယူစေခဲ့သည်။ ထိုကျမ်းဂန်များကို မောင်းထောင်ဆရာတော် ဘုရားကြီး ဦးစီးသည့်အဖွဲ့က မြန်မာဘာသာသို့ ပြန်ဆိုခဲ့ကြပါသည်။ ဗဒုံမင်းသည် ပညာရှိပုဏ္ဏားမဟာပုဏ္ဏားတို့နှင့် တိုင်ပင်ညှိနှိုင်း၍ လက်ရှိကျင့်သုံးနေသည့် နန်းသုံးပစ္စည်းနှင့် မင်းခမ်းမင်းနားဆိုင်ရာ စသည်များကို ဖြည့်စွက်ပြင်ဆင်မှုများ ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရာတွင် အချက်အလက် အတိအကျ အယူအဆတို့ကို ဖော်ပြ၍ သာသနာပိုင် မောင်းထောင်ဆရာတော်ကြီးထံ လျှောက်ထားကာ ကျမ်းဂန်

အထောက်အထား ညွှန်ပြချက်များနှင့်အတူ ဆရာတော် ဘုရားကြီး၏ ဩဝါဒမိန့်ဆိုချက်များကိုပါ တောင်းခံရယူခဲ့ပါသည်။ ဤသို့ ဆောင်ရွက်ချက်များကို "အမေးတော်ဖြေ" ကျမ်းတွင် လေ့လာဖတ်ရှုနိုင်ပါသည်။

ထိုကျမ်းတွင် ရေမြေ့ရှင်လျှောက်ပါသည် ဆရာတော်ဘုရားဟူသည့် အသုံးအနှုန်း အနည်းငယ်နှင့်အတူ အတွင်းဝန်တို့ လျှောက်ပါသည် ဆရာတော်ဘုရားဟူသော အသုံးအနှုန်းအများစုကို တွေ့ရပါသည်။ ထို့ပြင် အတွင်းဝန်မင်းကြီး သက်တော်ရှည်၊ အတွင်းဝန် တလုပ်မြို့စားမင်းကြီး နန္ဒကျော်ထင်၊ အတွင်းဝန် မဟာသီဟသူရ၊ အတွင်းဝန် သက်ပန်းရွာစား ဗလရာဇဟူ၍ အတွင်းဝန်တို့၏ အမည်ရာထူးဌာနန္တရ စသည်တို့ကိုပါ ဖော်ပြထားသည်များကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်သည် အခါမလပ် အတွင်းဝန်များနှင့်ညှိနှိုင်းတိုင်ပင် ဆောင်ရွက်နေသည့် အထောက်အထားများပင် ဖြစ်ပါသည်။ လုပ်ငန်းရပ်အလိုက် မဟာဒါန်ဝန် ကျိုဝန် လမိုင်းဝန် စသူတို့ကိုပါ ဆရာတော်ဘုရားထံ စေလွှတ်လျှောက်ထား မေးမြန်းမှုလည်း ပြုခဲ့ပါသည်။

အလောင်းမင်းတရားကြီး လက်ထက်မှစ၍ ဗဒုံမင်းလက်ထက်အထိ မင်းမှုထမ်းခဲ့သည့် မဟာသက်တော်ရှည်အတွင်းဝန်မင်း ပညာရှိစာဆို အမတ်ကြီး လက်ဝဲနော်ရထာက၊ ဗဒုံမင်းလက်ထက် နန်းတက်တော်မူသည့် ၁၁၄၃ ခုနှစ်မှသည် ၁၁၄၈ ခုနှစ်အတွင်း အဖြစ်အပျက်နှင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့ရပုံများကို **မင်းခမ်းစာတမ်းတော်ကြီး**ဟူ၍လည်းကောင်း၊ **ဆင်ဖြူရှင်မင်းတရားကြီးဘုရား အရေးတော်ပုံသမိုင်းတော်** ဟူ၍ လည်းကောင်း အမည်နှစ်ရပ်ဖြင့် စာတမ်းကြီးတစ်စောင်ကို ရေးသားပြုစုခဲ့ပါသည်။ ထိုစာတမ်းကြီးတွင် သက္ကရာဇ် ၁၁၄၅ ခုနှစ်နှင့် ၁၁၄၆ ခုနှစ်များတွင် ပထမအကြိမ်နှင့် ဒုတိယအကြိမ် ဗဒုံမင်း မုဒ္ဓါဘိသိက်ခံယူခဲ့ပုံများကို အကျယ်ဖွင့်ဆို ရေးသား မှတ်တမ်းထားခဲ့ပါသည်။ စာဆိုလက်ဝဲနော်ရထာသည် ဤအကြောင်းအရာကိုပင် ၁၁၄၆ နှစ်က ကဗျာပုဒ်ရေ ၁၁၄ ပုဒ်ပါဝင်သည့် မုဒ္ဓါဘိသေကမော်ကွန်းဖြင့် ရေးစပ်ဖွဲ့ဆိုမှုကိုလည်း ပြုခဲ့ပါသည်။ အမေးတော်ဖြေကျမ်းတွင် အတွင်းဝန်မင်းကြီး သက်တော်ရှည်ဟု ညွှန်းဆိုထားသူမှာ ဤလက်ဝဲနော်ရထာအမတ်ကြီးပင် ဖြစ်ပါသည်။

ထို့အတူ အမေးတော်ဖြေကျမ်းတွင် အတွင်းဝန် သက်ပန်းရွာစား

ဗလရာဇဟု တွေ့ရှိရသူကလည်း ဗဒုံမင်း၏ မုဒ္ဓါဘိသိက်ခံ အခမ်းအနားကို ပုဒ်ရေ (၂၅) ပါရှိသည့် မော်ကွန်းကဗျာဖြင့် တိုတိုကျဉ်းကျဉ်းနှင့် လိုရင်းကို ဖော်ပြစပ်ဆို သီကုံးရေးဖွဲ့ခဲ့ပါသည်။ ထိုသက်ပန်းအတွင်းဝန်သည် ပုခန်းကြီးမြို့ စီရင်စု ချောင်းကောက်ရွာတွင် ရှင်သဖွမှ နန္ဒိဘွဲ့ဖြင့် ရဟန်းပြုနေရာမှ သက်တော် ၃၉ တွင် လူထွက်၍ ဗဒုံမင်းထံ ခစားခဲ့သူဖြစ်သည်။ သွေးသောက်ကြီးမှသည် အတွင်းဝန်အထိ ရာထူးတိုးမြှင့်ခံရပြီး ဗလရာဇဘွဲ့ဖြင့် သက်ပန်းရွာစားအဖြစ် ရောက်ရှိလာသူ ဖြစ်ပါသည်။ သားတော် ကျေးမြို့စားပြည်မင်းမှာ အကြီးတော်အဖြစ်လည်း ဆောင်ရွက်ခဲ့ရပါသည်။ ရဟန်းဘဝကပင် ပိဋကတ်စာပေ ကျမ်းဂန်များကို ရေးသားပြုစုခဲ့ပါသည်။ တွင်းသင်းမင်းကြီး မဟာစည်သူနှင့်တွဲဖက်၍ သက်ပန်းမင်းကြီး ဗလရာဇသည် မြန်မာနိုင်ငံအရပ်ရပ်ရှိ ရှေးဟောင်းကျောက်စာများကို စုစည်းတည်းဖြတ် မှတ်တမ်းပြုစုသည့် လုပ်ငန်းကို ဗဒုံမင်း၏ တာဝန်ပေးချက်အရ ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ မင်းမှုထမ်းအဖြစ် ၁၈ နှစ် ဆောင်ရွက်ပြီးနောက် ဗဒုံမင်းလက်ထက်မှာပင် ကွယ်လွန်ပါသည်။

လက်ဝဲနော်ရထာနှင့် သက်ပန်းအတွင်းဝန်တို့၏ မုဒ္ဓါဘိသိက် မော်ကွန်း ၂ သွယ်သည် ဗဒုံမင်း၏မုဒ္ဓါဘိသိက်ခံ အခမ်းအနားကို နှစ်ဖက်မြင်အသွင်ဖြင့် ဖော်ပြထားကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထို့ပြင် လက်ဝဲနော်ရထာ၏ စကားပြေမှတ်တမ်း ၂ ရပ်နှင့် ပူးတွဲကာ မိမိတို့ကိုယ်တိုင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ရသည့် ခေတ်ပြိုင်မှတ်တမ်းများကို အားပါးတရ ဖတ်ရှုလေ့လာကြရန်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၈၁ ခုနှစ် ဗဒုံမင်း နတ်ရွာစံပြီးနောက် မြေးတော် စစ်ကိုင်းမင်းက အမရပူရ ထီးနန်းကို ဆက်ခံခဲ့သည်။ ထိုမင်းလက်ထက် မောင်းထောင်ဆရာတော်လူထွက် ဆရာကြီးမင်းတိုင်ပင်အမတ် မဟာဓမ္မသင်္ကြန်က ၁၁၈၅ ခုနှစ်တွင်ပေထက်တင်ထားသည့် **စစ်ကိုင်းမင်း ဘကြီးတော်ဘုရား ဘိသိက်ခံစာတမ်းခေါ် မုဒ္ဓါဘိသေက ဒီပနီကျမ်း**တွင် မင်းအဖြစ်ခံယူသည့် အခမ်းအနား အစီအစဉ်များကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ တိတိကျကျ ညွှန်ပြ၍ ရေးသားပြုစုထားခဲ့ပါသည်။ ဤစာတမ်းကြီးသည်ပင် ကုန်းဘောင်ခေတ်လယ်နှင့် ခေတ်နှောင်းဘုရင်တို့အတွက် မုဒ္ဓါဘိသိက်ခံယူရာတွင် လက်စွဲကျမ်းအဖြစ် တည်ရှိလာခဲ့ပါသည်။ ရွှေထီးရွှေနန်းသိမ်း

မြန်း စံပယ်မှုနှင့်အတူ လွှတ်တော်သိမ်းနှင့် ဖြတ်ိုက်သိမ်း အစီအရင်များကို ပြုလုပ်ကျင်းပမြဲ အစဉ်အလာအတိုင်း ဗဒုံမင်းလက်ထက် ကျင်းပခဲ့သည်များကိုပါ ဖော်ပြထားကြပါသည်။

ဤစာစုအားလုံးကို ယခင်က အလျဉ်းသင့်သလို ဖြန့်ဝေထားခဲ့သည့် စာမူများမှ ကြောင်းရပ်အလိုက်ထပ်မံစုစည်း ပြုစုလိုက်ရခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ စုစည်းပြုစုရာတွင် မုဒ္ဓါဘိသိက်မော်ကွန်း ၂ စောင်အတွက် မူကွဲမရှိဖြစ်သည့်အလျောက် တည်းတိုက်ပြဆိုမှုကို မပြုနိုင်ခဲ့ပါ။ မုဒ္ဓါဘိသေကဒီပနီမှာမူ ဦးမောင်မောင်ပြား၏ပေမူမှ ကူးယူထားသည့်မူကိုအရင်းခံ၍ ဦးမောင်မောင်တင် (မဟာဝိဇ္ဇာ)၏ပုရပိုက်မူဖြင့် တည်းတိုက်မှုပြုပြီး လိုအပ်သလို မှတ်ချက် များပြဆိုထားပါသည်။ ပေမူချပ် အမှတ်သားကို / / မျဉ်းစောင်း ၂ခု အကြား ထား၍ စာကိုယ်အတွင်းမှာပင် ပြဆိုထားပါသည်။ ရှေးဟောင်းမှုပါ ရေးထုံးများကို ဦးစားပေးထားရှိပြီးနောက် မူကွဲ/ မူမှန်/ မူပျက်တို့ကို မှတ်ချက်အဖြစ် ပြထားပါသည်။ ဤမူကို အခြေတည်၍ လက်ဝဲနော်ရထာ ပြုစုသည့် ဗဒုံမင်း၏ ပထမနှင့်ဒုတိယ မုဒ္ဓါဘိသေက မှတ်တမ်း ၂ရပ်ကိုပါ တည်းဖြတ်ထားပါသည်။ ဤစာစုပြုစု ဖြန့်ဝေခြင်း၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ "**ကုန်းဘောင်ခေတ် ဘုရင်များမင်းအဖြစ်ခံယူသည့် မုဒ္ဓါဘိသိက်ခံ အခမ်းအနားဆိုင်ရာ စာစုများကို တစ်စုတဝေးတည်း စုစည်းပြီး သုတေသီများ လက်တွင်းသို့ အပ်နှင်းလိုခြင်း**" ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဤအခမ်းအနားဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် နံ့နံ့စပ်စပ် အချိန်ယူလေ့လာဖတ်ရှု သုတေသနပြုလုပ်နိုင်မည့် လှူစွမ်းကောင်းများကို မျှော်လင့်ကြိုဆိုလိုက်ခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

ဤအခမ်းအနားနှင့် ပတ်သက်သည့် ပုရပိုက်မူရင်း၏ ဓာတ်ပုံများကိုပါ ယခင်က ဖျက်ကွက်ခဲ့သည့် လိုအပ်ချက်ကို ဖြည့်စွက်ချက်အဖြစ် ပူးတွဲထည့်သွင်းလိုက်ပါသည်။

စေတနာမေတ္တာအရင်းခံသည့် မြန်မာမှု သုတေသီများ စဉ်ဆက်မပြတ် ထွက်ပေါ်လာရေးအတွက် ဆုမွန်တောင်းလျက်။

ထွန်းရီ
(ရှေးဟောင်းသုတေသီ)

၁၃၇၀ ခု၊ ဝါဆိုလပြည့်
(၁၇-၇-၂၀၀၈)